

Sammanfattning

Två utländska arbetstagare har varit säsonganställda för att arbeta med bärplockning. Arbetsgivaren har inte varit bunden av något kollektivavtal. Arbetsdomstolen har i tvist om lönen funnit att parterna genom individuella anställningsavtal har avtalat att lön skall utgå enligt närmast tillämpliga kollektivavtal. Även fråga om arbetsgivaren har gjort sig skyldig till brott mot semesterlagen genom att inte tidigare betala ut den semesterersättning som belöper på lönebelopp som han genom domen åläggs att betala till arbetstagarna.

ARBETSDOMSTOLEN

DOM
2007-01-17
Stockholm

Dom nr 1/07
Mål nr B 9/06

KLAGANDE

1. D.D. i Stargard Szczec, Polen
2. K.R. i Stargard Szczec, Polen
Ombud för båda: förbundsjuristen Annett Olofsson,
LO-TCO Rättsskydd AB, Box 1155, 111 81 STOCKHOLM

MOTPART

T.N. i ÖDESHÖG
Ombud: advokaten Anders Elmér, Elmszell Advokatbyrå HB,
Gamla Brogatan 32, 111 20 STOCKHOLM

SAKEN

lönefordran m.m.

ÖVERKLAGAD DOM

Linköpings tingsrätts dom den 14 december 2005 i mål nr T 2339-04

Tingsrättens dom, se bilaga.

D.D. och K.R. har yrkat att Arbetsdomstolen med ändring av tingsrättens dom skall bifalla deras vid tingsrätten förda talan och förplikta T.N. att utge ersättning för deras rättegångskostnader vid tingsrätten.

T.N. har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Arbetsdomstolen.

Arbetsdomstolen har avgjort målet efter huvudförhandling. Vid denna har parterna åberopat samma skriftliga och muntliga bevisning som vid tingsrätten. Förnyade förhör har hållits med samtliga vid tingsrätten hörda personer.

Parterna har till utveckling av sin talan anfört i allt väsentligt detsamma som antecknats i tingsrättens dom. T.N. har dock frånfallit vad han i tingsrätten anfört om att parterna skulle ha träffat ett bindande avtal med innebörden att kärandena inte längre har några krav mot honom.

Domskäl

Vilken lön har parterna avtalat om?

Arbetsdomstolen kan i likhet med tingsrätten konstatera att T.N. ostridigt inte är bunden av något kollektivavtal. En första fråga är därmed vad parterna sinsemellan har överenskommit i fråga om den lön som skulle gälla i anställningarna. Tvisten i målet gäller beträffande D.D. åren 2002 och 2003 och beträffande K.R. endast år 2003. Tillvägagångssättet vid ingående av anställningarna var såvitt framkommit detsamma under båda åren och för båda arbetstagarna.

Parterna har i Arbetsdomstolen argumenterat utförligt i frågan om vilken betydelse för anställningsavtalens innebörd som bör tillmätas de ifyllda blanketter med beteckningen Arbetserbjudande (Offer of Employment) som ostridigt har undertecknats av I.B. för T.N:s räkning. Dessa handlingar har legat till grund för T.N:s ansökan hos länsarbetsnämnden om s.k. säsongsarbetstillstånd och har återopats av D.D. och K.R. i samband med ansökan om visum. Det är fråga om tre ifyllda blanketter, nämligen för åren 2002 och 2003 avseende D.D. och för år 2003 avseende K.R. De tre handlingarna har såvitt här är av intresse samma innehåll. I ett avsnitt av blanketten med rubriken ”kollektivavtal”, där det finns möjlighet att sätta kryss för ”ja” eller ”nej”, är rutan för ”ja” ikryssad. Veckoarbetstiden har angetts till 40 timmar. Det anges vidare att lönen före skatt skall utges ”enl. avtal”.

Arbetserbjudandena har överlämnats till de båda arbetstagarna i samband med att parterna kom överens om att D.D., och för år 2003 även K.R., skulle arbeta under den kommande sommarsäsongen. Det står enligt domstolens mening klart att handlingarna i sig inte kan betraktas som avtal mellan T.N. och de båda arbetstagarna. Emellertid är blanketten utformad och ifylld på ett sådant sätt att D.D. och K.R., när de tog emot blanketten i samband med det muntliga erbjudandet om arbete hos T.N., hade anledning att utgå ifrån att vad som angavs i blanketten skulle gälla för arbetet. D.D. och K.R. har uppgett att det också var så de uppfattade handlingarna. Om det var T.N:s avsikt att något annat än det som framgår av arbetserbjudandena skulle gälla, får det enligt domstolens mening anses ha ålegat honom att klargöra detta i samband med ingåendet av anställningarna.

Frågan blir då vad T.N. har sagt till D.D. och K.R. i samband med att anställningarna faktiskt påbörjades. I den delen har framkommit att han, när arbetet inleddes, sade att lön skulle utges med ett visst belopp per låda jordgubbar och en viss timpenning vid annat arbete på fälten. Det har också framkommit att de båda arbetstagarna inte gjorde några invändningar mot de belopp som T.N. angav. Emellertid måste beaktas att det inte har gjorts gällande att T.N. muntligen skulle ha klargjort att de villkor han angav innebar en ändring av vad som hade angetts i de skriftliga arbetserbjudandena. Såvitt framkommit hade D.D. och K.R. inte anledning att uppfatta vad T.N. sade som något annat än kompletterande information.

På grund av det anförda kommer Arbetsdomstolen till slutsatsen att vad som anges i de skriftliga arbetserbjudandena har ingått som ett led i anställningsavtalen mellan parterna och bör bilda utgångspunkten vid bestämmande av innehållet i dessa avtal.

Domstolen har därmed att gå in på vad det anförda innebär i fråga om de närmare villkor som parterna har träffat avtal om. Av blanketten framgår som nämnts att lönen före skatt skulle utgå ”enl. avtal”. D.D. och K.R. har menat att detta innebär att kollektivavtalsenlig lön skulle utgå, medan T.N. har hävdats att detta syftar på ett avtal som senare skulle träffas individuellt mellan parterna.

Arbetsdomstolen gör i denna del följande bedömning. T.N. har som redan konstaterats inte varit bunden av kollektivavtal. Trots detta är arbetserbjudandets ruta för ”ja” rörande förekomsten av kollektivavtal ifylld med ett kryss. I.B. har vid huvudförhandlingen förklarat sig vara osäker på om det är hon som har kryssat i rutan, men det har inte framkommit någon omständighet som tyder på annat än att så har varit fallet. Det kan anmärkas att rutan för ”nej” annars rimligen borde ha varit ifylld. Både D.D. och K.R. har uppgett att de noterade krysset i rutan för ”ja”. K.R. har tillagt att det polska ordet för kollektivavtal är snarlikt det svenska. När det i arbetserbjudandet angavs att lön skulle utges ”enl. avtal” var det med mot denna bakgrund rimligt att D.D. och K.R. uppfattade saken så att den lön som skulle gälla var den som följde av kollektivavtal.

Arbetsdomstolen finner alltså att parterna har träffat avtal om att lön för arbetet skall utgå i enlighet med vad som anges i kollektivavtal. Det är ostridigt att det tillämpliga kollektivavtalet i detta fall är det s.k. jordbruksavtalet, som på arbetstagersidan ingås av Svenska Kommunalarbetareförbundet.

Vilken ersättning skall med tillämpning av jordbruksavtalet utges för arbetet?

Enligt jordbruksavtalet gäller att en viss minimilön skall utges för arbetet samt att, om ackordslön tillämpas, timförtjänsten inte får understiga minimilönen.

T.N. har anført att den lön han har betalat till D.D. och K.R. när de inte har arbetat på ackord motsvarar minimilönen enligt kollektivavtalet. Vidare har han anført att ackordslönnen har varit bestämd så att en bärplockare normalt skall få ersättning med mer än minimilönen enligt kollektivavtalet. Det sistnämnda påståendet har bestritts av D.D. och K.R. De har anført att ackordslönnen i realiteten väsentligt har understigit den kollektivavtalsenliga minimilönnen.

Arbetsdomstolen anser i likhet med tingsrätten att de av D.D. och K.R. upprättade tidlistorna bör tas för goda. Med ledning av dessa listor kan man beräkna förtjänsten vid arbete på ackord. Utredningen utvisar att de båda arbetstagarernas förtjänst sammantaget varit lägre än den i kollektivavtalet angivna minimilönnen.

T.N. har emellertid gjort gällande att D.D. och K.R:s låga förtjänstnivå beror på att de utförde ackordsarbetet betydligt långsammare än vad som var normalt. Detta påstående har bestritts av de båda arbetstagarna. Utredningen i målet tyder enligt domstolens mening visserligen på att de plockade en mindre mängd bär per timme än vad som anses normalt i branschen. Arbetsdomstolen har dock ingen anledning att gå närmare in på detta. För att en arbetsgivare skall vara berättigad att underskrida ett kollektivavtals minimilön på grund av låg arbetsprestation torde nämligen i princip krävas att det finns stöd för detta i avtalet (jfr Malmberg i Källström m.fl., Anställningsförhållandet, 2006, s. 201 med hänvisning). Domstolen anser att denna princip bör tillämpas även när parterna inte själva är direkt bundna av kollektivavtalet. Det har i målet inte gjorts gällande att den angivna förutsättningen för underskridande av minimilönen är uppfylld i detta fall.

Det anförda leder Arbetsdomstolen till slutsatsen att D.D. och K.R. har rätt till lön enligt miniminivån i kollektivavtalet för samtliga arbetade timmar i enlighet med vad de har yrkat i målet.

D.D. och K.R. har också yrkat ersättning för dels övertid, dels sådan s.k. fyllnadstid då de stått till förfogande för arbete samt dels semesterersättning. Hänvisningen till kollektivavtal bör enligt Arbetsdomstolens mening anses innefatta även reglerna om övertidsersättning och lön för fyllnadstid. Att dessutom semesterersättning enligt lag skall utges på all intjänad lön torde inte vara tvistigt i målet.

Sammanfattningsvis finner Arbetsdomstolen att D.D:s och K.R:s yrkanden avseende lön m.m. skall bifallas i alla delar.

Allmänt skadestånd för brott mot semesterlagen?

D.D:s och K.R:s yrkanden om allmänt skadestånd för brott mot semesterlagen grundas på uppfattningen att T.N. har åsidosatt denna lag genom att inte i rätt tid ha betalat ut semesterersättning avseende de tillkommande lönebelopp som de båda arbetstagarna är berättigade till i enlighet med domstolens ställningstagande i det föregående. T.N. har menat att detta inte kan motivera en skyldighet för honom att utge allmänt skadestånd.

Arbetsdomstolen kan konstatera att T.N. ostridigt har följt semesterlagens regler om beräkning och utbetalning av semesterersättning såvitt gäller den lön han faktiskt har betalat till D.D. och K.R. Det faktum att han genom domen i detta mål åläggs skyldighet att betala ytterligare semesterersättning är en konsekvens av att han har befunnits skyldig att betala de lönebelopp som parterna har tvistat om. Att han inte tidigare har utbetalat denna ytterligare semesterersättning innebär enligt domstolens mening inte att han har åsidosatt semesterlagen på sådant sätt att han bör åläggas att betala allmänt skadestånd till de båda arbetstagarna.

D.D:s och K.R:s yrkanden om allmänt skadestånd för brott mot semesterlagen kan på grund av det anförda inte bifallas. Det innebär att tingsrättens dom i denna del skall stå fast.

Rättegångskostnader

D.D:s och K.R:s yrkanden i fråga om rättegångskostnaderna vid tingsrätten får anses innefatta också ett yrkande om att de skall befrias från skyldigheten att ersätta T.N:s rättegångskostnader där.

Utgången i målet innebär enligt huvudregeln att T.N. som den till största delen tappande parten skall ersätta D.D:s och K.R:s rättegångskostnader. Arbetsdomstolen finner dock att T.N. får anses ha haft skälig anledning att få tvisten prövad. Arbetsdomstolen förordnar därför med tillämpning av 5 kap. 2 § första stycket arbetstvistlagen att vardera parten skall bära sina rättegångskostnader, såväl vid tingsrätten som i Arbetsdomstolen.

Domslut

1. Arbetsdomstolen ändrar tingsrättens domslut i huvudsaken (punkten 1) på det sättet att domstolen förpliktar T.N. att
 - a) till D.D. betala lön m.m. med dels artontusenfemhundrafyrtionio (18 514) kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 31 augusti 2002 till dess betalning sker, dels artontusenniohundraionio (18 999) kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 30 september 2003 till dess betalning sker, samt
 - b) till K.R. betala lön m.m. med artontusentrehundratrettiofyra (18 332) kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 30 september 2003 till dess betalning sker.
2. Med ändring av punkten 2 i tingsrättens domslut förordnar Arbetsdomstolen att vardera parten skall bära sina rättegångskostnader vid tingsrätten.
3. Vardera parten skall bära sina rättegångskostnader i Arbetsdomstolen.

Ledamöter: Michaël Koch, Gudmund Toijer, Berndt Molin, Jan Nordin, Ulf Perbeck, Thomas Fredén och Lars-Erik Klason. Enhälligt.

Sekreterare: Kristine Skår

Tingsrättens dom (ledamöter: Jan-Henrik Skarborg, Jonas Österlund och Peter Winge)

BAKGRUND

Kärandena, vilka båda är polska medborgare, har varit säsongsanställda hos svaranden och hans hustru I.B. för att utföra arbete med bärplockning under

somrarna 2001-2003. De perioder som tvisten rör är sommaren 2003 avseende K.R. respektive somrarna 2002 och 2003 avseende D.D.

Svaranden har för aktuella säsonger av Arbetsförmedlingen i Linköping erhållit säsongsarbetstillstånd för ett visst antal utländska arbetstagare. Lön har utbetalats i form av timlön samt ackordsersättning. Svaranden är inte bunden av något kollektivavtal och är inte heller medlem i någon arbetsgivarorganisation. Kollektivavtalet i branschen är jordbruksavtalet. Utbetalad lön till K.R. år 2003 uppgår till 17 160 kr. Till D.D. utbetalades 17 120 kr år 2002 och 22 255 kr år 2003. I protokollet från ett möte den 3 september 2003, som föranletts av att kärandena ifrågasatt huruvida avtalsenlig lön utbetalats, konstateras att kollektivavtal inte förelegat samt att parterna varit överens om att lön utbetalats i enlighet med svarandens säsongsarbetartillstånd. Vid mötet deltog bland andra fackombudsmannen B-O.J. från Svenska Kommunalarbetareförbundet och T.N.

YRKANDEN M M

K.R. har yrkat att tingsrätten förpliktar T.N. att till henne utge 18 332 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 30 september 2003 till dess betalning sker samt allmänt skadestånd med 10 000 kr för brott mot semesterlagen jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 21 juli 2004 till dess betalning sker.

D.D. har yrkat att tingsrätten förpliktar T.N. att till henne utge 18 514 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 31 augusti 2002 till dess betalning sker, 18 999 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 30 september 2003 till dess betalning sker samt allmänt skadestånd med 10 000 kr för brott mot semesterlagen jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 21 juli 2004 till dess betalning sker.

Yrkade belopp är beräknade utan avdrag för skatt.

T.N. har bestritt kärandenas yrkanden. Inga belopp har kunnat vitsordas. Ränteberäkningen avseende yrkat skadestånd har vitsordats i och för sig.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Kärandena har i första hand gjort gällande att avtal om lön på kollektivavtalsnivå ingåtts mellan parterna. Kärandena har därmed enligt sina enskilda anställningsavtal rätt till kollektivavtalsenlig lön.

I andra hand har gjorts gällande att de mellan parterna gällande anställningsavtalen innehåller ett lönevillkor som är oskäligt med hänsyn till avtalets innehåll, omständigheterna vid avtalets tillkomst samt omständigheterna i övrigt. Villkoret skall jämkas enligt 36 § avtalslagen och kärandena skall tillerkännas skälig lön för utfört arbete. Skälig lön är lön enligt närmast tillämpligt kollektivavtal.

Mellan parterna har inte avtalats att övertidsersättning skulle utgå. Kärändenas anställningsavtal skall därför anses grundade på förutsättningen att förhöjd ersättning skall utgå vid övertidsarbete enligt bestämmelserna i närmast tillämpligt kollektivavtal.

Svaranden har inte utbetalat semesterersättning till kärändena. Han har därigenom brutit mot semesterlagen och ådragit sig skyldighet att utge allmänt skadestånd till såväl K.R. som D.D.

B-O.J. saknade vid mötet den 3 september 2003 behörighet att ingå avtal för kärändenas räkning, varför något bindande uttalande inte gjorts vid detta tillfälle.

Kärändena har i sakframställningen tillagt följande. Svaranden har för de aktuella åren ansökt hos länsarbetsnämnden om säsongsarbetstillstånd avseende utländsk arbetskraft för bärplockningsarbete. Till sina ansökningar har han fogat arbetserbjudanden avseende de personer han önskat anställa, däribland kärändena. I erbjudandena har angivits att veckoarbetstiden är 40 timmar, att kollektivavtal finns samt att lön utgår enligt avtal. Detta arbetserbjudande har kärändena accepterat. Svaranden har för åren 2002 och 2003 erhållit tillstånd att anlita utländsk arbetskraft i enlighet med ansökningarna varigenom kärändena har anställts. Svaranden är inte bunden av något kollektivavtal, men genom de enskilda anställningsavtal som ingåtts mellan honom och kärändena har parterna avtalat om att kollektivavtalsenlig lön skall utgå. Närmast tillämpligt kollektivavtal är jordbruksavtalet. Enligt detta har kärändena bland annat rätt till ersättning för den tid då de har stått till förfogande under ordinarie arbetstid men inte utfört arbete, s.k. fyllnadstid. Sådan ersättning har emellertid inte utgått. Vidare har svaranden ensidigt beslutat om att lön till viss del skall utgå i form av ackordsersättning. Ackordslönen understiger i väsentlig mån kollektivavtalsenlig minimitimlön. Av en sammanställning som gjorts av förbundsombudsmannen M.H. framgår att kärändena endast erhållit hälften av den lön som rätteligen skulle ha utbetalats enligt jordbruksavtalet. Kärändena har löpande under anställningstiden upprättat tidlistor över hur mycket de arbetat. Listorna har vid anställningstidens slut överlämnats till svaranden. Kärändena har utfört ett fullgott arbete. Tillgången på bär har varit avgörande för hur många lådor som har kunnat plockas. Kärändena ansökte om medlemskap i Svenska Kommunalarbetareförbundet den 12 september 2003 och erhöll retroaktivt medlemskap från och med den 1 september samma år.

Svaranden har som grund för sitt bestridande anfört följande. Parterna har den 3 september 2003 träffat ett bindande avtal med innebörden att kärändena inte har några krav mot svaranden. Uppgårelsen träffades mellan fackombudsmannen B-O.J, i egenskap av ombud för kärändena, och T.N.

Kärändena har erhållit ersättning i enlighet med lönevillkoren i sina enskilda anställningsavtal. Parterna har sålunda aldrig avtalat om kollektivavtalsenlig lön utan i stället om ackordslön för visst arbete och individuell timlön för visst annat arbete. Vad som anges i arbetstillstånden påverkar inte innehållet

i de civilrättsliga avtalen mellan parterna. Svaranden har betalat ut lön enligt träffade individuella avtal baserad på uppgifter från kärandena om hur mycket de arbetat. De enskilda anställningsavtalen innebär att kärandena vid arbete mot timlön erhållit samma timlön för utfört arbete oberoende av om det skett på lördag/söndag eller vardag och oberoende av om kärandena någon dag arbetat mer än åtta timmar. Avtalad timlön har svarat mot de av AMS rekommenderade lönebeloppen vilket också motsvarar de lönenivåer som tillämpas i branschen. Minst hälften av utfört arbete har utförts mot ackordsersättning. Vid ackordsarbetet har ersättning utgivits per plockad låda och i enlighet med överenskommet belopp. Avtalade ackordspriser är skäliga och i överensstämmelse med vad som är praxis i branschen. Lönevillkoren kan därför inte anses oskäliga enligt 36 § avtalslagen då ackordslönen klart överstiger minimitimlön. Semesterersättning har utbetalats med 12 procentenheter av lönebeloppet.

Svaranden har utöver ovan angivna grunder sakframställningsvis tillagt följande. Svaranden och I.B. driver en verksamhet med inriktning på odling av jordgubbar och bigarråer. Praxis i denna bransch är att man anlitar säsonganställda bärplockare, vilka ersätts genom tim- respektive ackordslön. Anställningsavtal har ingåtts mellan svaranden och kärandena på den första anställningsdagen år 2002 respektive år 2003, dvs. först när kärandena kommit till svarandens odlingar. Parterna har inte avtalat om att fyllnadslön skall utbetalas. Utgångspunkten har dock varit att de anställda skall erbjudas 40 timmars arbete per vecka. Till varje anställd bärplockare har lön utbetalats enligt det antal timmar respektive de plockade lådor denna redovisat. De anställda har varit nöjda med denna ordning och svaranden har inte mottagit några klagomål under den tid då de arbetat för honom. Ackordsersättningens storlek är fastställd med beaktande av att de anställda under normala förhållanden skall nå upp till en timlönenivå som minst motsvarar den avtalade minimitimlönen, dvs. 77 kr per timme sommaren 2002 och 77,90 kr per timme sommaren 2003. I praktiken uppbär emellertid de anställda, pga. ackordslönen, betydligt högre timlön än minimitimlönen. Orsaken till varför kärandenas lön har varit relativt låg är att de har haft ett extremt lågt plockningsresultat. Svaranden har inte vidtagit några åtgärder rörande kärandenas låga arbetstempo eftersom lön utgått i form av ackordsersättning. Vidare har svaranden aldrig erhållit de tidlistor som åberopats av kärandena, varför han inte kan vitsorda kärandenas uppgifter om hur många timmar de arbetat respektive hur stort antal lådor de plockat. Vidare kan tidlistornas korrekthet ifrågasättas då det visat sig att dessa innehåller uppgifter om att arbete utförts vid tidpunkter då sådant ej förekommit.

DOMSKÄL

Som skriftlig bevisning har kärandena bland annat åberopat sammanställningar, tidlistor, över vilket arbete de utfört, säsongarbetsstillstånd för år 2003 utfärdat av Arbetsförmedlingen samt arbetserbjudanden för åren 2002 och 2003.

Svaranden har som skriftlig bevisning bland annat åberopat lönelistor för två andra personer som var anställda under säsongen 2003.

På parternas begäran har partsförhör under sanningsförsäkran hållits.

På kärandenas begäran har även vittnesförhör ägt rum med ombudsmannen M.H. tidigare anställd vid Svenska kommunalarbetsförbundet och med C.S. som är granne med T.N.

Vittnesförhör har hållits med svarandens hustru I.B. och med ordföranden i Östergötlands bärodlares förening M.A. på svarandens begäran.

Vad de hörda personerna berättat redovisas nedan i den mån uppgifterna har haft betydelse för tingsrättens bedömning.

K.R.: Arbetserbjudandet från Arbetsförmedlingen uppfattade hon som en överenskommelse. När hon började arbeta hos T.N. gick denne igenom arbets- och lönevillkoren som var 35 kr per plockad låda jordgubbar och 45 kr i timmen när det var fråga om arbete på fälten, vilka villkor hon accepterade. Hon räknade med att vara garanterad 40 timmars arbetsvecka men förstod att hon endast skulle få betalt för de timmar hon arbetade. Dock arbetade hon i genomsnitt mindre än 40 timmar per vecka. Hon kände inte vid detta tillfälle till vad som gällde enligt kollektivavtalet. Hon antecknade varje dag de antal lådor som hon plockade och de timmar hon arbetade. Dessa uppgifter framgår av de renskrivna tidlistorna i målet. Normalt hann hon med att plocka tre till fyra lådor på en timme medan D. hann med fyra till fem lådor. Sista dagen hon arbetade lämnade hon över tidlistorna till T.N. och I.B. varvid hon fick betalt enligt sina uträkningar vilket även inkluderade semesterersättning. Hon fick även lönekomensation då det varit ont om bär under säsongen. Först i efterhand fick hon veta sina rättigheter enligt kollektivavtalet genom C.S. som hon och D. bodde hos.

D.D.: Hon förstår varken svenska eller engelska varför hon inte kunde tillgodogöra sig innehållet i arbetserbjudandena. Emellertid gick hon igenom innehållet med K. och noterade då 40 timmars arbetsvecka och kollektivavtal. Under såväl säsongen 2002 som 2003 fick hon på plats hos T.N. reda på vilka arbets- och lönevillkor som gällde. Villkoren för 2002 var 45 kr per plockad låda jordgubbar och 50 kr i timmen för övrigt arbete. Året därpå var beloppen 35 kr respektive 45 kr. Hon noterade varje dag det arbete hon utfört och sammanställde sedan noteringarna i de ingivna tidlistorna vilka hon överlämnade till arbetsgivaren och fick sedan betalt för de jordgubbar hon plockat och de timmar hon arbetat respektive år. För år 2003 fick hon semesterersättning men inte för året 2002. Säsongen 2002 plockade hon fyra till fem lådor jordgubbar på en timme och året därefter fyra lådor per timme.

T.N.: Hans hustru I.B. har skött det administrativa arbetet vad gäller säsonganställningarna av arbetskraft. Lönesättningen har uppgått till de rekommenderade lönenivåer som framgått av tillstånden från Arbetsförmedlingen vilka också motsvarar nivåerna enligt kollektivavtalet.

De anställda fick arbeta när de så önskade och fick endast betalt för arbetad tid varför någon övertidsersättning inte utgick. Dessa villkor gick han igenom med de anställda inför varje säsong vilka också accepterades. Året 2003 var ett dåligt bärår varför de anställda fick lönekomensation. Betalning utgick för arbetad tid och för den mängd jordgubbar som plockats. De anställda fick betalt för de lönekrav de ställde under förutsättning att dessa verkade rimliga. Han kommer idag inte ihåg om han fått ta del av några tidlistor vilket dock kan vara fullt möjligt. Således litade han på de uppgifter som de anställda lämnade över utfört arbete. Den lön kärandena fått för utfört arbete uppgår alltså till den rekommenderade minimilönen. Emellertid framgår det vissa felaktigheter i de i målet ingivna tidlistorna då exempelvis inget arbete utfördes på gården den 6 juli år 2003. Hans son hade födelsedagsfest detta datum och all personal var inbjudna.

I.B.: Den lön som kärandena fått har motsvarat den minimilön som Arbetsförmedlingen rekommenderat. Hon kan inte säga hur fördelningen mellan timlön respektive ackordslön var då hon inte behöll de skriftliga beräkningar på utfört arbete som kärandena presenterade. Kärandena fick dock den lön de begärde vilken även inkluderade semesterersättning. Hon hade fyllt i de aktuella arbetserbjudandena men kan inte idag påminna sig om hon fyllde i rutan för kollektivavtal. De tidlistor som åberopats i målet såg hon först då grannen C.S. visade dem för henne. Hon ifrågasätter emellertid om uppgifterna i nämnda listor är korrekta eftersom t.ex. ingen arbetade den 6 juli då hennes son hade födelsedag. Vidare finns det en uppgift om att arbete utförts kl. 03.30 vilket inte är möjligt då det är för mörkt att plocka jordgubbar så tidigt på morgonen.

M.H.: Endast 25 procent av arbetsgivarna i förevarande bransch har slutit kollektivavtal. Enligt gällande avtal är ackordslöner tillåtna under förutsättning att minimilönen inte underskrids.

M.A.: Han bedriver själv näringsverksamhet med odling av jordgubbar och har haft utländsk arbetskraft sedan 1989. Han har själv slutit kollektivavtal och tillämpar ackordslön beträffande plockning av jordgubbar. Samma ackord gäller oavsett veckodag då arbetet utförs. Han känner inte till någon jordgubbsodlare som inte tillämpar ackordslön. I genomsnitt plockar man tre lådor på en timme medan en duktig plockare klarar av fem lådor på samma tid. Den ackordslön som T.N. tillämpat motsvarar i vart fall den miniminivå som angetts som en rekommendation av Östergötlands bärodlares förening.

Tingsrätten gör följande bedömning.

Ostridigt är att T.N. inte är bunden av något kollektivavtal. De av Arbetsförmedlingen tillstyrkta arbetserbjudandena kan inte uppfattas som om det ingåtts civilrättsligt bindande anställningsavtal mellan parterna. I stället har anställningsavtal ingåtts muntligt i samband med att anställningarna påbörjades. Härvid avtalades att ersättning skulle utgå i ackordsform vid bärplockning och i form av timlön vid övrigt arbete samt att ersättning endast skulle utgå för utfört arbete. Dessutom har framgått att kärandena under tidigare år arbetat med jordgubbsplockning hos T.N. på de villkor som denne

påstått. Det kan därför hållas för visst att de för nu aktuella år måste ha förstått vad som gällde. Vidare har ersättning utbetalats enligt de krav kärandena framställt. Vad gäller timersättningens nivå står emellertid ord mot ord och anledning saknas att fästa större tilltro till kärandenas uppgifter än till svarandens. Samma bedömning görs även beträffande D.D:s uppgift om att semesterersättning ej utgetts för säsongen 2002. Dock finner tingsrätten ej skäl att ifrågasätta de av kärandena presenterade tidlistorna över utfört arbete då svaranden själv inte kunnat redovisa en egen sammanställning över det arbete han betalat kärandena för varför deras uppgifter får tas för goda. När det gäller skäligheten av lönevillkor som tillämpats har av bevisningen i målet framgått att ackordslön används inom branschen vid jordgubbsplockning. Ackordsnivåerna har legat i de nivåer som andra odlare tillämpat varvid en genomsnittsplockare kunnat överskrida gällande minimilön. Mot bakgrund av nämnda förhållande och av den av kärandena presenterade tidredovisningen finner tingsrätten att de utbetalade ersättningarna för utfört arbete inte varit oskäligen. Lönevillkoren kan därför inte anses oskäligen.

På grund av det anförda skall talan ogillas.

Parterna har vitsordat varandras rättegångskostnader med undantag för T.N:s ersättningskrav för eget arbete i målet om 21 000 kr motsvarande 42 timmar samt för resekostnad om 500 kr. Tingsrätten finner att T.N. skäligen får vara tillgodosedd med ersättning motsvarande 15 timmars arbete samt för reseersättning.

DOMSLUT

1. Käromålet ogillas.
2. D.D. och K.R. skall solidariskt ersätta T.N. för rättegångskostnader med 202 771 kr, varav 191 060 kr avser ombudsarvode jämte ränta enligt 6 § räntelagen från domens dag till dess betalning sker.